

BITI PASTIR MLADIH DANAS

Primljeno:
23. 5. 2009.

Pregledni
članak

UDK
257-053.6

FABIO ATTARD

Via della Pisana, 1111
Cas. post. 18333
00163 Roma-Bravetta, Italija

Sažetak

Autor razmišlja kao odgajatelj koji, slijedeći svoga učitelja don Bosca, u središte stavlja odgajanje kao osobu u potrazi za smislom. Svjestan da je čovjek Božje stvorenje koje Bog ljubi, autor slijedi don Boscovu metodu i želi biti blizu mladima. To znači potaknuti u njima volju za rastom, s odvažnošću gledati prema gore i život doživljavati kao dar. Stoga pastir mladih koji odgovara na Kristov poziv i djeluje po don Boscovoj metodi, nastoji slušati pripovijedanje mladih i njihove povijesti. Osluškujući stav njihova srca, odgaja ih za spomen i za traženje i povratak svetomu. To uključuje promicanje ozbiljne kršćanske svijesti i ozbiljnog i čvrstog hoda koji vodi prema stvaranju zajednice i bratskom zajedništvu. U tu svrhu pastir i odgajatelj mladih treba biti svjedok i molitelj koji nastoji stvarati prostore susretanja istovremeno svjedočeći kako je Bog s nama ljudima i uvijek korača uz čovjeka. Članak završava s četiri prijedloga za pastoralno djelovanje.

Ključne riječi: *pastir mladih, odgajatelj mladih, don Boscova metoda, pripovijedanje mladih, odgoj za spomen, svjedok*

O odgojnom iskustvu govori se kao o umijeću, ali i kao o izazovu. Uvjeren sam da ta dva izričaja nisu međusobno suprotna, jer istinsko umijeće nije nikada iskustvo nečega lakoga, nego je to istinski izazov.

Štoviše, posljednjih godina slušamo kako se govori o izvanrednom stanju. Čuje se snažan povik onih koji traže da ih se prati, da ih se ne ostavi same. To su glasovi naših dječaka, naših mladih.

Kakav god izričaj upotrijebili da bismo protumačili sadašnje odgojno stanje, preostaje činjenica da se danas o odgoju sve više govori.

Sljedeće razmišljanje obilježeno je vrlo jasnom nakanom. Pišem s gledišta onoga tko je načinio odgojni izbor s vrlo jasnim uporištem. To je uporište vrlo jednostavno. Prije svega, u središtu je osoba koja je u potrazi za smislom. Kao drugo, pritom se nadahnjujem antropološkom slikom koja vidi osobu kao Božje stvorenje koje Bog ljubi i koje nastavlja ljubiti u Kristu. Kao treće, s mnogima drugima krećem na taj put slijedeći učitelja koji je već prošao istim putem prije mene, a to je don Bosco.

Don Boscova metoda, njegov način prisutnosti kao odgajatelja u biti je služenje dje-

ci i mladima. Treba biti blizak mladima tako da se u njihovim srcima potakne volja za rastom (razum), odvažnost da gledaju prema gore (vjera), kako bi potom došli do želje da sve žive i doživljavaju kao dar (ljubavnost).

1. BITI BLIZU

Treba biti blizu kao odgajatelj kako bi se čulo pripovijedanje njihove povijesti. To slušanje, koje je istovremeno i pasivno i aktivno, čini se nečim vrlo jednostavnim. Nekima se čini da je to zapravo gubitak vremena. Nitko ne kaže da je to nešto jednostavno, a još manje da se ne može dogoditi da bude i gubitak vremena. Međutim, istinski »biti blizu« našim mladima danas, poprima drugačije značenje. Općenito govoreći, u okruženju u kojemu smo mi odrasli izgleda previše zaokupljeni time kako da postignemo uspjeh i da gomilamo materijalna bogatstva, postoji sasvim očita opasnost da će nam preostati premalo vremena kako bismo bili blizu našim mladima.

U jednom istraživanju o školi u Italiji naišao sam na rečenicu koja me potaknula na osobito razmišljanje. Ta rečenica glasi: »Današnji mladi su siročad sa živim roditeljima.«¹ Upitao sam se, kako može izgledati kao da njihovih roditelja nema, kad su oni zapravo tu, pokraj svoje djece? Da, istina je, tu su, fizički su uz njih, ali samo u materijalnom smislu, a ne uvijek i afektivno prisutni.

Uvjeren sam da upravo tu svi mi, i roditelji i odgajatelji, nailazimo na prvo pitanje o kojemu valja ozbiljno razmišljati: koliko smo prisutni uz naše mlade? Ako se moje »biti svećenik, biti pastir mladih« ograničava samo na skrb za pronalaženje aktivnosti, na vođenje akcijskih planova i na organiziranje projekata, pitam se ne gubimo li upravo tu jedinstvenu priliku da budemo blizu mladima kako bismo čuli njihovo pripovijedanje.

2. ČUTI PRIPOVIJEDANJE

Ne postoji li opasnost da, u okruženju u kojemu smo obasuti mnoštvom informacija i slika, životnim povijestima naših mladih pristupamo jednako kao i govoru o svemu onome i sviju onih koji prolaze pored nas? Drugim riječima, pristupamo li im površno? Istinski pastir koji je blizu mladima, nudi im mogućnost u kojoj je njihova povijest dar o kojemu treba pripovijedati, iskustvo u kojemu treba zajedno sudjelovati.

Koliko nam se puta dogodilo da čujemo mlade kako nam zahvaljuju jer smo poslušali njihovu priču ponudivši im sve potrebno vrijeme?! Koliko nam se puta na zaslonu računala pojavilo *msn* ili *chat*, jer određena mlada osoba želi »razgovarati«, želi biti saslušana!

Ono što je u svemu tome osobito zanimljivo, vrlo je jednostavno: onaj tko pripovijeda o samome sebi, ne samo da osjeća potrebu da ga se sluša, nego, još dublje od toga, otkriva da on sâm, dok pripovijeda o sebi, sluša samoga sebe.

Kako bismo u tom okruženju punom poštovanja bili pastiri, od nas se zahtijeva da u pripovijedanju uočimo skrivenu i još nepronađenu žeđ i glad. Slušanje pripovijesti za nas pastire postaje prigoda za odgoj mladih i za odgonetanje njihovih vlastitih potreba te za hrabro zacrtavanje puta kojim je potrebno dalje kročiti.

Međutim, pozor! Ne smijemo »slušanje pripovijesti« svesti na čistu tehniku. To je prije svega stav srca. Od nas se stoga traži opsežna priprema na razini osobnoga hoda. Tako se usklađujemo s okruženjem u kojemu žive mladi te uspijevamo naslutiti značenje njihova govora i proučiti njihove metafore.

¹ Usp. I. BATTISTA, *Orfani di genitori viventi*, Pieraldo Editore, Roma, 1998.

3. ULOGA RELIGIJE

Jedna studija Danièle Hervieu-Leger², koja govori o temi svetoga u postmoderni, otvara nam neka zanimljiva gledišta o našoj temi »biti pastir danas«. Hervieu-Leger piše da prenošenje vjerovanja osigurava kontinuitet spomena. Za nju je spomen duša vjerovanja, a ritualna dimenzija je obnova spomena.

To su izričaji koje ovdje zbog ograničena prostora ne možemo podrobnije protumačiti. Oni nas u svakom slučaju potiču na razmišljanje, posebice zbog određenih izbora koje smo načinili u prošlosti, kao što je npr. vjerovanje da su religijski govor i duhovno iskustvo nadideeni prijedlozi.

U društvu u kojemu nedostaje spomen, postoji opasnost nametanja stava prema kojemu je bilo koja etička odluka uvjetovana »imperativom neposrednoga«. Taj je izričaj mnogo snažniji od običnog individualizma, koji se u većoj ili manjom mjeri uvijek nalazi u srcu pojedine osobe.

Slušanje pripovijesti naših mladih je veoma vrijedan put pomoću kojega mi pastiri imamo prigodu potaknuti i odgajati za spomen. Žeđ i glad koji su skriveni u njihovu srcu ostaju stvarnost koju se nikad ne susreće ako se to ne dogodi. Spomen dolazi ususret toj žeđi i gladi.

Posljedica svega tog neuspjeha, koji zapravo možemo nazvati prazninom u duši, jest postojanje okruženja u kojemu sadašnjost vlada bez ikakve povezanosti s prošlošću. Prošlost jednostavno nestaje. Povezanost s budućnošću bit će sve nejasnija i besmislenija.

Činjenica da se vlastiti život pretvara u proširenje vlastitoga bivstovanja, tako postaje obmana i nemoguć pothvat.

4. TRAŽENJE I POVRATAK SVETOGA

Svi oni koji su danas zainteresirani za život mladih i koji su svakodnevno uklju-

čeni u njihovu povijest – od sociologa do odgajatelja, od pastira do socijalnih radnika – slažu se da duhovna dimenzija nije nešto prolazno, nego je dio postojanja nekoga kao osobe. U tom scenariju žeđ za božanskim i glad za transcendentnim iznova se promatraju kao nešto ozbiljno.

I sami mladi u pustinji svoje svakodnevne oblikuju pitanja u vezi s time. Valja, međutim, zamijetiti da oni svoje traženje religioznog identiteta žive po mjerilima postmoderne – u rascjepkanom i individualnom obliku.

Čini se da je to jedini govor koji su odrasli sposobni prenijeti mladima. Tome valja pridodati da mladi koji započnu duhovni razgovor, nastavljaju zahtijevati da ne budu sami na tom putu. Stoga nije slučajno što na jednoj strani susrećemo individualistički mentalitet u traženju religioznoga, a na drugoj želju da se na tom putu bude u zajednici, zajedno s drugima koji su također u traženju.

Tipičan slučaj takva ponašanja možemo pronaći u raznim istraživanjima o mladima i o religioznoj dimenziji. U istraživanju *Religioznost mladih u Italiji*, što su ga u Italiji proveli Institut IARD i Centar za pastoralnu orijentaciju (COP) početkom 2004. god., uočavamo da većina mladih Talijana, njih 70%, izjavljuje kako pripadaju katoličanstvu. Međutim, riječ je o pripadnosti koja se razlikuje u svojim izričajima: od prigodničarske do gorljive, od intimističke do obredne pripadnosti.

Općenito postoji težnja da se živi vlastita religioznost, ali tako da se njome upravlja po vlastitom nahodjenju. Kod tih mladih zamjećuje se kako se religiozno pitanje, koje uključuje želju za traženjem i prak-

² Usp. D. HERVIEU-LEGER, *La religion en mouvement. Le pèlerin et le converti*, Flammarion, Paris, 1999.

ticiranjem, ne razlikuje odnosno nije odvojeno od subjektivnog i individualnog pristupa.

Tu se kao pastiri nalazimo na vrlo zanimljivu raskrižju. S jedne strane postoji traženje religioznoga, koje je iskreno traženje i pitanje, ali izrečeno i formulirano na nov način i novom metodom.

Pozvani smo uspostaviti dijalog s tom poviješću i sa svime s čime je ona povezana. Nalazimo se pred uosobljenjem religioznog govora koji može završiti na dva načina: s jedne strane postoji opasnost posvemašnjeg relativizma, a s druge prigoda za moguće uosobljenje koje otvara nove puteve prema uvjerljivijoj religioznosti.

Drugim riječima, put kojim bi trebalo poći jest promicanje izgradnje ozbiljne kršćanske svijesti te ozbiljnog i čvrstog hoda.

5. STVARATI ZAJEDNICU

Drugim putem možemo ići samo u ozračju bratskog zajedništva. S obzirom na to podsjećam na djelo francuskog biskupa mons. Claudea Dagensa³, člana Francuske akademije. On piše da je na temelju svog iskustva uvjeren kako su žed i težnja za duhovnošću živi u našem društvu – i u vezi s time se svi slažemo. Za njega je to znak koji nam ulijeva snagu i hrabrost. Osim toga – a to je ono što je novost – ta svijest treba predstavljati snažnu motivaciju za naše zajednice.

Dagens nadalje tvrdi da smo mi kao vjernici, u odnosu na sve one koji traže, pozvani izaći i susresti ih, prihvatiti ih, pomoći im da osjete kako su kod nas kod kuće. Ono o čemu je ovdje riječ jest naša sposobnost da vidimo i slušamo kako bismo znali ponuditi puteve vjere. Bit će istinska i stvarna tragedija budemo li više voditelji nekog pothvata negoli proroci koji su spremni utirati put poruci života i istine.

Čini mi se da u tim riječima mi kao pastiri pronalazimo srž našeg izazova: znati predložiti put, stvoriti prostore susretanja s tim naraštajem, koji osjeća istu čežnju, ali rabi drugu vrstu govora.

Otac Timothy Radcliffe OP, bivši dominikanski general, na jednom predavanju što ga je održao u Londonu – govoreći o doprinosu kršćanske vjere budućnosti Europe – komentira povratak svetoga i povećavanje religioznosti. On tvrdi kako će, sasvim sigurno i sasvim jasno, za nas kršćane velik izazov biti u tome da ostanemo u kontaktu s milijunima osoba koje pošteno traže Boga, ali ne pohađaju crkvu. U središtu kršćanske vjere je zajednica. Gospodin nas okuplja oko oltara. To je prostor sakralnosti i humanosti koji valja ponuditi i podijeliti s drugima.

Snažna svjedočanstva Dagensa i Radcliffea su plod dvaju tipičnih iskustava pastira živo zainteresiranih za ono što traži vjera, kao i za ono što je povezano s traženjem vjere mnogih osoba.

6. PONUDITI SVJEDOČANSTVO

Ne možemo ostati ravnodušni i biti samo dežurni komentatori. Budući da smo vjernici, osobe čija je nada u osobi Isusa Krista, čvrsto vjerujemo da Krist nastavlja koračati s nama. Kad je riječ o sociologiji i rezultatima njenih istraživanja, svjesni smo da prisustvujemo korjenitoj promjeni određenoga razdoblja. U tome novom scenariju ne samo da smo uvjereni kako Kristova poruka nije izgubila svoju trajnu novost, nego s raznih strana dobivamo potvrdu da je »problem Boga« življi nego ikada, ako je to ikada i bio »problem«.⁴

³ C. DAGENS, *Méditation sur l'Église catholique en France: libre et présente*, Ed. du Cerf, Paris, 2008.

⁴ G. CAMPANINI, »Il tempo della secolarizzazione. Il tempo della fede«, u: O. SVANERA (ur.), *Il tempo tra inquietudine e responsabilità*, Messaggero, Padova, 2000.

Kršćanskom odgajatelju vjera nudi sigurnost da ne postoji nijedno vrijeme – pa tako ni vrijeme postmoderne – koje može biti vrijeme bez Boga ili pak vrijeme koje je Bog napustio.⁵ Možemo reći da doprinos vjere koju pastir nudi onima koji traže, a među njima ima i mladih, jest oblik postojanog svjedočanstva da Bog uvijek korača uz čovjeka.

7. PRIJEDLOG

Na kraju ovoga kratkog razmišljanja želio bih se osvrnuti i na vrlo zanimljiv članak Franca Dorofattia, docenta psihologije na Teologiji u Brescii.⁶ On svoje razmišljanje završava četirima pastoralnim prijedlozima koje ovdje ukratko prenosim.

- a. Valja pozvati ljude da budu otvorena duha i spremni za prihvaćanje otajstva života, čovjekova rađanja i umiranja, ljubavi, patnje, Boga, s osjećajima divljenja, čuđenja, zahvalnosti, radosti, boli, nade, mira, prvenstveno zahvaćeni i obuhvaćeni otajstvom, a ne željom da upravljaju otajstvom i posjeduju ga. Potrebno je osloboditi kontemplativnu dimenziju života, stvarajući prostor za »homo sapiensa« i »homo religiosusa«. Valja pobuditi želju, tipičnu za hodočasnika, da se traži Boga.
- b. Valja poraditi na posadašnjem komuniciranju kršćanske poruke. Naš govor, ukoliko je pokretač onoga što znači biti Crkva, treba postati »suvremen«, tj. treba voditi računa o vremenima, vrednotama i nevrednotama u društvu, o govoru pojedinoga naroda. Kanadski filozof Charles Taylor, u intervjuu za talijanski katolički dnevnik »Avvenire«, tvrdi da se Crkva može tražiti kao »rezerva vrednotâ i simbologijâ«, ali da to nije njezina glavna zadaća. Poslanje Crkve jest živjeti evanđelje i pozivati

na vjeru, pomoći da se susretne Boga. Prvotni izazov za Crkvu jest govoriti današnjem svijetu njegovim složenim jezikom.

- c. Ako je tvrdnja o smrti Boga u prošlosti eventualno bila istinita, danas to više nije. U 21. stoljeću svjedočimo ponovnom vraćanju religije. Međutim, povratku Boga nedostaje povratak čovjeka: nedostaje povjerenje u čovjeka. Zbog toga nije umro Bog, nego čovjek. Ako se Bog počne vraćati, čovjek nastavlja ići ususret manipulacijama, neredu, prekršajima, među kojima je osobito izraženo nepoštivanje života, od začeca do smrti. U kršćanskom prijedlogu valja ići naprijed u vjernosti Bogu i čovjeku, u vjernosti čovjekovu dostojanstvu, nadajući se da će povratak Boga pratiti i povratak čovjeka. Valja predlagati antropologiju koja je otvorena prema transcendentnomu, svjesni da povjerenje u Boga otvara vrata povjerenju u čovjeka, a živi čovjek postaje slava Božja.
- d. Nužno je početi ostvarivati predevangelizaciju koja polazi od buđenja pitanja o vjeri te pripravlja prostor koji je prikladan za »klijanje« vjere u čovjekovu srcu. Valja potaknuti to pitanje pomoću susreta, dijaloga, rasprava, sučeljavanja o velikim životnim problemima te pomoću šutnje i molitve. Kršćanstvo može postati iscrpan odgovor na tzv. »najveće životne probleme«. Valja se nadati da će oni koji su nezainteresirani, a uključeni su u hod pristupa u

⁵ Usp. G. LORIZIO, *Rivelazione cristiana. Modernità. Post-modernità*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 1999.

⁶ F. DOROFATTI, *Dall'eclissi del sacro al suo ritorno – con prospettive pastorali*, u: »Orientamenti pastorali« 10/2008, 15-22.

kršćanstvo, moći susresti takve kršćanske zajednice koje su sposobne »privlačiti« svojom vjerom, radošću i životom djelotvorne kršćanske ljubavi.

8. ZAKLJUČAK

Na kraju podsjećam na reakciju Paula Riceoura u vezi s njegovim godišnjim izvješćem u Taizéu. Čini mi se, naime, da su njegove riječi sažet prikaz četiriju spomenutih prijedloga. Osim toga, nadam se da će naše zajednice uistinu postati prostori djelotvorne kršćanske ljubavi koja prihvaća.

Dolazimo iz uljudbe koja je zapravo ubila Boga, tj. uljudbe u kojoj apsurd i besmisao prevladavaju nad smislom. To, međutim, izaziva dubok prigovor. Rabim tu riječ koja je po svome smislu bliska riječi potvrda, jer potvrda sada

proizlazi iz prosvjeda kako ništa, pa ni apsurd ni smrt, ne predstavlja konačnu riječ. To je povezano s mojim pitanjem o dobroti jer dobrota nije samo odgovor na zlo nego i odgovor na besmisao. U izvornom značenju riječi »prigovor« sadržana je riječ »svjedok«: prigovara se prije nego se može posvjedočiti. U Taizéu se ostvaruje hod od prigovora do posvjedočenja. Taj hod prolazi kroz zakon molitve, kroz zakon vjere. Prigovara se još uvijek nečemu što je negativno: kaže se ne za ne. No ovdje valja reći da za da. Postoji prema tome kretanje njihala od prigovora do posvjedočenja. Uvjeren sam da se to postiže pomoću molitve.⁷

⁷ P. RICOEUR, *Libérer le fond de bonté*, u: »La lettre de Taizé«, avril-mai 2001.